

Không phải cuộc chiến thường mõi Mĩ-Trung hay các cuộc biểu tình ở Hong Kong, mà chính sự bùng phát dịch Covid-19 mới là thách thức số một với khả năng lãnh đạo của Chính quyền Tập Cận Bình.

Tập Cận Bình đã nhanh chóng công bố quyền lực kể từ khi đảm nhận vai trò lãnh đạo Đảng Cộng sản Trung Quốc (ĐCS) vào năm 2012. Năm 2016, Tập Cận Bình được ca ngợi là “nòng cốt” trong ban lãnh đạo ĐCS. Năm 2017, tại đảng bộ Tập Cận Bình đã chính thức được đưa vào điều lệ ĐCS. Năm 2018, Tập Cận Bình đã sắp đặt việc sửa đổi hiến pháp cho phép ông tiếp tục giữ chức chủ tịch nước nhiệm kỳ

thứ ba vào năm 2023. Những diên biến này khiến nhiều người tin rằng sẽ lãnh đạo của Tởp Cởn Bởn có thể sánh ngang sẽ lãnh đạo của Mao Trạch Đông, phá vỡ mô hình lãnh đạo tập thể mà Đảng Tiởu Bởn ông h. Tuy nhiên, năm 2018 có thể là thời điểm đánh dấu đỉnh cao quyền lực của Tởp Cởn Bởn.

Tởp Cởn Bởn đã gặp phải những thách thức nghiêm trọng trong nhiệm kỳ thứ hai của mình. Kinh tế Trung Quốc trì trệ khi cuộc chiến thương mại Trung-Mỹ nổ ra. Năm 2019, các cuộc biểu tình quy mô lớn đã nổ ra ở Hong Kong, đe dọa sẽ kiểm soát của Trung Quốc đối với chính quyền này và góp phần vào chiến tranh bất ngờ của Đảng Dân tiến trong cuộc bầu cử tổng thống Đài Loan năm 2020.

Sở bùng phát dịch Covid-19 ở Việt Nam là một thách thức thậm chí còn nghiêm trọng hơn đối với Tởp Cởn Bởn. Chỉ với tiêu dùng trong nước, sẽ bùng nổ cuộc chiến thương mại có thể là do chính sách kiểm soát của Mỹ nhằm ngăn chặn sự trỗi dậy của Trung Quốc, còn các cuộc biểu tình ở Hong Kong bị quy kết là hành động của các cơ quan mật vụ Mỹ và Anh - cho dù nhận định này thiêu căn cứ hơn nhiều. Tuy nhiên khó có thể đổ lỗi cho Mỹ hoặc bất kỳ thế lực bên ngoài nào khác về cuộc khủng hoảng y tế, cho dù Trung Quốc đã nỗ lực hết sức. Cũng khó có thể quy trách nhiệm cho chính quyền của phương ở Việt Nam vì Tởp Cởn Bởn được chiểm quyền lực. Theo Victor Shih, một chuyên gia về chính trị Trung Quốc thuộc Đại học California ở San Diego, khi mọi việc xấu đi hoặc có nguy cơ xấu đi, lãnh đạo tối cao cũng phải chịu một trách nhiệm. Quả thật, việc nhà nước Trung Quốc không thể kiểm soát và xử lý cuộc khủng hoảng này đã cho thấy việc tập trung quyền lực trong tay Tởp Cởn Bởn đã tạo ra một bộ máy quan liêu sẽ rơi rớt, kém cỏi và thiêu năng lực hành động.

Dịch Covid-19 ở Việt Nam: cuộc khủng hoảng y tế và nhà nước

Các ca viêm phổi bí ẩn đã được ghi nhận đầu tiên ở Việt Nam, thủ phủ tỉnh Hồ Bắc, Trung Quốc, vào ngày 12/12/2019. Ban đầu, các quan chức của phương đã cố gắng che đậy sẽ bùng phát của dịch, hy vọng rằng nó sẽ tự biến mất. Bác sĩ Lý Văn Lượng nhận tin cho các đồng nghiệp cảnh báo về một căn bệnh viêm phổi bất thường vào tháng 12/2019. Lý Văn Lượng đã báo cảnh sát yêu cầu ngừng tung tin sai lệch và bắt đầu tra vì phát tán tin đồn. Ngày 11/1/2020, ca tử vong đầu tiên do nhiễm SARS-CoV-2 đã được ghi nhận. Virus này không phải là một chủng mới theo luận chính trong các phiên họp toàn thể thường niên của Chính hiệp (tổng đồng Mặt trận tổ quốc) và Nhân đại (tổng đồng Hội đồng nhân dân) tỉnh Hồ Bắc diễn ra từ ngày 11-17/1. Cuộc họp của Bộ Chính trị ở Bắc Kinh vào ngày 16/1 cũng không

thờo luờn vờ dờch Covid-19 ở Vờ Hỏn, cho dù số ca nhiờm bờnh vờn tởng đờu đờn.

Ngày 21/1, Chính quyờn thỏnh phờ Vờ Hỏn đỏ tở chỏc mỏt buời biờu diờn vờn nghờ chào mỏng Tỏt Nguyờn đỏn. Các quan chỏc hàng đờu cờa tởnh Hờ Bờc đỏ khen ngỏi các nghờ số tham gia biờu diờn là đỏ “đỏnh bời chỏng hoỏng tởng vờ cỏn bờnh viờm phời” bờng cỏch thỏc hiờn mỏt mỏn trờnh diờn tuyỏt vời cho dù nhiờu ngỏoi trong số hỏ mỏc bờnh. Nhà nờcc Trung Quỏc đỏ khỏng cỏch ly Vờ Hỏn cho đờn ngày 23/1, khi 5 triờu ngỏoi đỏ rời khỏi thỏnh phờ đờ vờ quờ ỏn Tỏt. Cuời cùng, ngày 26/1, Tởp Cỏn Bỏn đỏ chờ trờ mỏt cuốc hỏp Ban thỏng vờ Bờ chính trờ đờ thờo luờn vờ cỏch thỏc ngỏn chỏn dờch Covid-19 ở Vờ Hỏn, mà khi đỏ đỏ gỏy ra mỏt cuốc khỏng hoỏng y tở trỏm trỏng. ỏn ngày 13/2, Trung Quỏc xỏc nhỏn đỏ cỏ 59.895 ca nhiờm bờnh và 1.380 ca tở vong.

Nhỏ nờcc Trung Quỏc đỏ đời gỏn 2 thỏng mỏi thỏc hiờn các biờn phỏp nghiờm ngỏt đờ chỏng lời dờch bờnh, chỏng tở mỏc đờ xỏ cỏng cờa bờ máy quan liờu. Cuốc chiờn chỏng tham nhỏng khỏng khoan nhỏng cờa Tởp Cỏn Bỏn gỏy lo ỏng cho nhiờu quan chỏc. Các cỏn bờ thuỏc các cỏ quan chỏc nỏng cờa chính phờ vì lo số bờ buỏc tởi tham nhỏng đỏ đời phỏ bờng cỏch khỏng làm gờ cỏ và trỏnh gỏy chú ý đờ khỏi vờng vỏo rỏc rỏi thay vì quỏn lý và thúc đờy các sỏng kiờn chính sỏch tỏt, tởng là con đờng đờ thỏng tiờn trong số nghiỏp. Chiờn dờch chỏng tham nhỏng đỏ khiờn đời ngỏ cỏn bờ ỏCSTQ khỏng cỏn gờ tở tỏng dỏm nghỏ dỏm làm. Nhỏng ngỏoi trờ lời đờcc sau chiờn dờch này tin rỏng cỏ thờ đờng là số an toỏn.

Tởp Cỏn Bỏn đỏ xỏy dờng đời ngỏ cỏn bờ dờa trờn lòng trung thỏnh vời ông, thay vì dờa vỏo nỏng lỏc. Và các cỏn bờ, nhỏng ngỏoi tởng quan tâm đờn viỏc thỏng tiờn trong số nghiỏp, hiờu rỏng lòng trung thỏnh cỏ nghỏa là khỏng nỏi số thỏt nờu nó khỏng hỏp ý vờ lỏnh đờo tởi cao.

Viỏc mỏi quyờn lỏc tởp trung trong tay Tởp Cỏn Bỏn đỏ đờt ông vỏo tình thỏ khỏ khỏn. ỏỏ lỏnh đờo Trung Quỏc, ông phời dờa vỏo bờ máy quan liờu trờ trờ và hay giờu diỏm. ỏỏiờu quan trỏng là số bừng phỏt dờch Covid-19, chỏ khỏng phời cuốc chiờn thỏng mỏi Trung-Mỏ và các cuốc biờu tình ở Hong Kong, là thỏ thỏch thỏc số đời vời khỏ nỏng lỏnh đờo cờa Chính quyờn Tởp Cỏn Bỏn. Ngay cỏ Tởp Cỏn Bỏn cỏng nhỏn ra thỏc tở đỏ. Bờc Kinh cỏ thỏ xuỏng thỏng cuốc chiờn thỏng mỏi bờng các đờn đờt hàng nỏng sốn đờ lỏn đờ loỏi bờ phỏn lỏn thỏm hỏt thỏng mỏi giỏa Mỏ và Trung Quỏc nhỏm xoa dờu Tỏng thỏng Donald Trump. Bờc Kinh cỏng cỏ thỏ dỏp tỏt các cuốc biờu tình ở Hong Kong bờng vờ lỏc nờu nhỏ ngỏoi biờu tình khỏng tở giỏi tỏn. Tuy nhiờn, cỏ “cỏy gỏy” hay “cỏ cỏ rỏt” mà Tởp Cỏn Bỏn tùy ý số dờng

đều không lo ngại bệnh Covid-19. Thế mà Tập Cận Bình còn trong lúc này là mặt bệ máy hành chính có khả năng làm việc với các chuyên gia y tế để ngăn chặn sự lan tràn của dịch bệnh.

Khuyến khích những người chỉ trích Tập Cận Bình

Việc Tập Cận Bình xóa bỏ giới hạn nhiệm kỳ chỉ trích nòng cốt năm 2018 chứng tỏ ông đã nắm chắc quyền lực trong tay. Tuy nhiên, động thái chính trị này cũng vấp phải sự chỉ trích trong nội bộ đảng. Năm 2018, Phần Lập Cận - bản thân của ông Phác Phồng, con trai cả của cả lãnh đạo ông Tiêu Bình - đã công khai chỉ trích Tập Cận Bình bằng một tấm áp phích lớn viết tay. Bằng việc đưa ra các cuộc tranh luận lịch sử của CSTQ về những nguy hiểm của sự sùng bái cá nhân, Phần Lập Cận đã chỉ trích Tập Cận Bình với tham vọng trở thành hoàng đế và vạ lây tinh của dân tộc Trung Hoa. Phần Lập Cận đưa ra câu hỏi nếu một người xuất chúng như Mao Trạch Đông có thể trở nên kiêu ngạo và phạm phải những sai lầm nghiêm trọng khi nắm một quyền lực, thì tại sao Tập Cận Bình lại không bị ảnh hưởng trực tiếp tác động tương tự của quyền lực.

Có những dấu hiệu cho thấy những chỉ trích của Phần Lập Cận có thể nhận được sự ủng hộ vì một số người tin rằng Tập Cận Bình đã xử lý kém các chiến thắng mới Trung-Mỹ và các cuộc biểu tình ở Hồng Kông, cho dù chính quyền đã cố hết sức để lái cho các thế lực phản động nòng cốt ngoài về những diễn biến này. Tạp chí *Cầu Thôn*, cơ quan ngôn luận hàng đầu của Ban chấp hành Trung ương CSTQ, đã đăng một bài báo đặc sắc những ngày không gây được sự chú ý của phương Tây hôm 15/9/2019. Dựa vào một bài phát biểu của Tập Cận Bình năm 2014, bài báo đã thảo luận về tầm quan trọng của việc đem báo “tính trật tự trong việc kiểm tra ban lãnh đạo hàng đầu của CSTQ”. Chương trình tin tức buổi tối của Đài truyền hình trung ương Trung Quốc (CCTV), một trong những chương trình truyền hình được xem nhiều nhất ở Trung Quốc, sau đó đã đưa tin về việc xuất bản bài báo này ngay từ đầu chương trình. Điều quan trọng là quan điểm của bài viết nói gì mong muốn theo đuổi nhiệm kỳ chỉ trích nòng cốt ba của Tập Cận Bình, điều chỉ cần có trong lịch sử. Do đó, bài báo này chính là sự nhắc nhở đối với Tập Cận Bình về việc cần phải xóa bỏ những người chỉ trích trong nội bộ đảng, vốn không hài lòng với việc quyền lực tập trung trong tay ông.

Ngày 18/8/1980, ông Tiêu Bình đã có bài phát biểu mang tính bước ngoặt, đặt nền móng cho việc thiết lập hệ thống lãnh đạo tập thể ở Trung Quốc. “Một hệ thống tập thể ngăn chặn kẻ xấu làm dưng quyền lực, trong khi đó một hệ thống tài sản ngăn

Cần ngụy tạo làm việc tốt, nếu không muốn nói là buốc họ phải làm những việc xấu”. Đây là nền tảng lý luận mà những người chủ trì trong nội bộ đảng đưa vào để công kích Tập Cận Bình. Do đó, Tập Cận Bình không thể im lặng và lo ngại về những người chủ trì mình, bởi việc làm này sẽ dẫn tới một cuộc tấn công trực diện vào di sản chính trị của ông Tiều Bình .

Tuy nhiên, những chủ trì trong nội bộ đảng về việc quyên lức tập trung trong tay Tập Cận Bình hầu như không gây phiến toái về mặt chính trị đối với ông, vì chúng tập trung vào những tuyên bố mang tính lý thuyết rằng việc tập trung quyên lức là xấu xa. Tuy nhiên, việc xử lý kém cuộc khủng hoảng y tế ở Vũ Hán đã chứng tỏ những cảnh báo của ông Tiều Bình là đúng, vì nó cho thấy các cán bộ đã sẽ Tập Cận Bình đến mức độ nào khi không có hành động, tỏ ra bất lực và thiêu trung thực.

Ngày 12/2, Bạc Kinh đã thay thế các quan chức cấp cao ở tỉnh Hồ Bắc. Đây không nhất thiết là nỗ lực nhằm để lại cho các quan chức địa phương. Trên thực tế, việc lo ngại về các quan chức này cho thấy rõ sai lầm từ đầu của Bạc Kinh trong việc bổ nhiệm nhân sự cho Hồ Bắc. Hơn nữa, Tập Cận Bình không có lựa chọn nào khác ngoài việc thay thế các lãnh đạo hàng đầu của đảng ở Hồ Bắc bằng những người được ông nâng đỡ, một động thái có thể làm suy yếu hơn nữa quyên lức của Tập Cận Bình nếu họ không nhanh chóng giải quyết cuộc khủng hoảng y tế. Chiếm lĩnh an toàn nhất mà Tập Cận Bình có thể áp dụng ở Hồ Bắc là buốc ban lãnh đạo cấp cao tỉnh phải chịu trách nhiệm và giải quyết cuộc khủng hoảng mà nguyên nhân chủ yếu là do sự kém cỏi của họ.

Tuy nhiên, Tập Cận Bình đã không chọn giải pháp an toàn này. Điều này cho thấy ông có thể phải đối mặt với sự ép buộc trong nội bộ đảng buốc ông phải nhanh chóng kiểm soát cuộc khủng hoảng hiện tại - tương lai chính trị của ông phụ thuộc vào hiệu quả của chính quyền trong việc xử lý cuộc khủng hoảng này. Tuy nhiên, Tập Cận Bình không thể trông mong các nhà lãnh đạo đảng ở Hồ Bắc, những người giám sát sự bùng phát của dịch bệnh ngay từ đầu, sẽ có những bước đi hiệu quả. Sự nghi ngờ chính trị của họ dù sao cũng đã hết, và họ không có động lực chính trị để làm việc tốt. Có thể thấy cuộc khủng hoảng y tế ở Vũ Hán đã phả bóng đen lên tương lai chính trị của Tập Cận Bình khi sự cao nhất bệnh và tử vong tiếp tục tăng lên.

Các tác giả Pin Ho là nhà báo kỳ cựu và nhà bình luận chính trị, CEO của Mirror Media Group và George Yin là nghiên cứu viên tại Trung tâm Nghiên cứu Trung Quốc Harvard Fairbanks. Bài viết được đăng trên [The National Interest](#)

Minh Anh (gt)